

MANIFESTO DE GRANOLLERS

FOMENTAR A BIODIVERSIDADE CULTIVADA NOS MUNICIPIOS EUROPEOS

Nós, os organizadores e participantes do **I Simposio Europeo «Fomentar a biodiversidade cultivada a través de políticas alimentarias locais»**, celebrado en Granollers, España, os días 29 e 30 de abril de 2025, elaboramos conxuntamente este documento para facer un chamamento á acción aos municipios europeos e aos niveis superiores de gobernanza. Á luz da crecente imprevisibilidade que ameaza a seguridade alimentaria europea, neste Manifesto propoñemos a biodiversidade cultivada como panca crave para construír sistemas alimentarios locais sostibles e saudables en toda Europa.

foodpolicies4biodiversity.com

BIODIVERSIDADE CULTIVADA: QUE É E POR QUE É IMPORTANTE

A agrobiodiversidade refírese á diversidade de cultivos domesticados, animais de granxa e árbores forestais cultivados e criados intencionadamente polos seres humanos para a alimentación e a agricultura. Por esta razón, distínguese da biodiversidade silvestre. No caso dos cultivos vexetais, falamos de **Biodiversidade Cultivada**, que inclúe as sementes dunha gran diversidade de variedades autóctonas, variedades tradicionais e cultivares adaptados ás condicións locais.

A biodiversidade cultivada é o primeiro elo da nosa cadea alimentaria e desempeña un papel fundamental na soberanía alimentaria e a resiliencia do sistema. Noutras palabras, **as sementes son vida** e a súa variedade e diversidade son a mellor garantía para facer fronte ás condicións ambientais, económicas e xeopolíticas cambiantes, así como aos tempos difíciles caracterizados pola incerteza e a perturbación.

Para optimizar a produción de alimentos, as persoas labregas seleccionaron e adaptaron durante miles de anos as plantas que producían os mellores resultados nas súas explotacións, en función do clima, a altitude, o chan e outras condicións locais, xa que **non existe unha solución única para todos**. Os persoas labregas e gandeiras tamén fomentan unha nova biodiversidade cultivada, mediante o desenvolvemento de variedades adaptadas, a selección

de novas variedades e poboacións labregas, que evolucionan coas necesidades e requisitos da agricultura ecolóxica e orientada á agroecoloxía. Fano en harmonía coa natureza, conectando ás comunidades coa súa terra e a súa identidade cultural, e con métodos acordes co principio de precaución, fundamento da acción humana sostible sobre o medio ambiente.

As sementes son tamén un activo estratéxico, xa que sen elas non se poden cultivar alimentos. Garantir que as labregas, os conservadores de sementes, as persoas gandeiras e os cidadáns de Europa poidan **xestionar as sementes de forma colectiva, como un ben común, fainos máis fortes**, especialmente en tempos de incerteza. Por tanto, debemos salvagardar os medios de vida destes gardiáns da biodiversidade cultivada

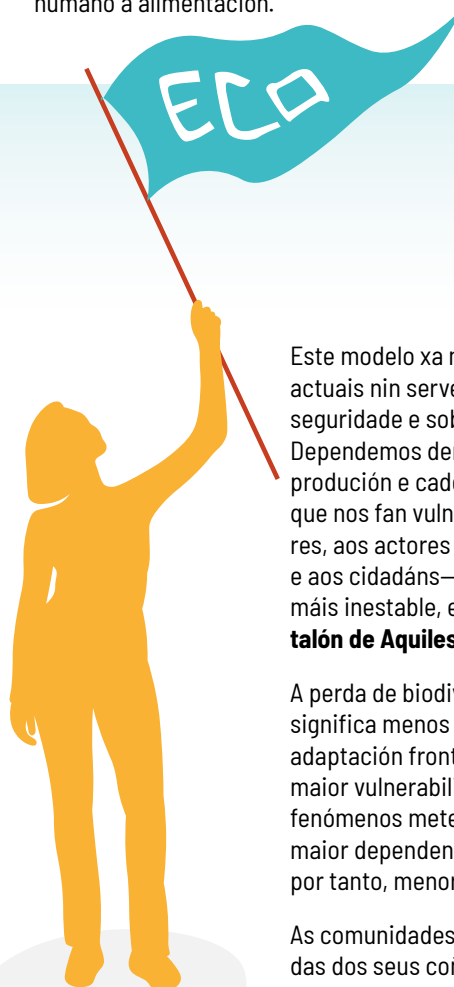
A riqueza da biodiversidade cultivada e os coñecementos locais son tamén a columna vertebral das nosas tradicións culinarias, a variedade dos nosos pratos locais e as nosas prácticas culturais. Todo iso permítenos levar ás nosas mesas alimentos sans, saborosos e variados, **porque os alimentos non son só alimentos, do mesmo xeito que as sementes non son só unha mercadería**.

Estes elementos son fundamentais para a realización do dereito humano á alimentación.

OS RETOS DOS SISTEMAS ALIMENTARIOS EUROPEOS ACTUAIS

O actual sistema agroalimentario europeo baséase no monocultivo intensivo, a agricultura de alto rendemento, dependente de fertilizantes e pesticidas sintéticos, que xurdiu como unha solución práctica para lograr a seguridade alimentaria nunha Europa devastada pola guerra. A medida que a agricultura industrial e os sistemas alimentarios estandarizáronse, globalizado e concentrado e mente, a biodiversidade agrícola ha diminuído drasticamente. Na actualidade, só o 4 % das 250 000 a 300 000 especies de plantas comestibles coñecidas (entre 150 e 200) son utilizadas polos seres humanos, e só tres (o arroz, o millo e o trigo) proporcionan case o 60 % das calorías e proteínas que os seres humanos obteñen das plantas.

O paradigma dos alimentos baratos, con alimentos ultraprocesados, cadeas de subministración e mercados de sementes altamente concentrados, conduce a dietas pouco saudables e fomenta patróns económicos con consecuencias perxudiciais tanto para a sociedade como para o medio ambiente (por exemplo, todas as etapas da cadea agroalimentaria son responsables en conxunto de entre o 21 % e o 37 % do total das emisións antropogénicas de gases de efecto invernadoiro a nivel mundial). Isto dá lugar a unha ilusión de abundancia cun alto prezo.

Este modelo xa non responde os retos actuais nin serve aos obxectivos de seguridade e soberanía alimentarias. Dependemos demasiado de sistemas de produción e cadeas de subministración que nos fan vulnerables —aos agricultores, aos actores do sistema alimentario e aos cidadáns— nun mundo cada vez máis inestable, e que representan o **talón de Aquiles de Europa**.

A perda de biodiversidade cultivada significa menos posibilidades de adaptación fronte ás externalidades, maior vulnerabilidade aos cambios, fenómenos meteorolóxicos extremos, maior dependencia das importacións e, por tanto, menor resiliencia.

As comunidades locais víronse separadas dos seus coñecementos e medios de produción, do control das cadeas de subministración e dos patróns de consumo, o que obstaculizou o seu tecido social, cultural e económico.

OS MUNICIPIOS E AS COMUNIDADES LOCAIS COMO MOTORES DO CAMBIO NOS SISTEMAS AGROALIMENTARIOS DAS REXIÓNS URBANAS DE EUROPA: UN ENFOQUE ASCENDENTE

A pesar da difícil situación, moitas comunidades e territorios locais de toda Europa organizáronse e desenvolveron iniciativas territoriais exitosas que sitúan a xestión sostible dos bens públicos no centro da súa acción. Están a demostrar unha gran capacidade de innovación e están a liderar o camiño cara a sistemas alimentarios locais resilientes, saudables e xustos, cun gran potencial para responder as necesidades actuais e futuras.

Estas iniciativas involucran ás administracións públicas, os agricultores, as organizacións de agricultores, os transformadores de alimentos, os retalistas, os investigadores, os consumidores e

a sociedade civil organizada a nivel local, rexional e nacional, que están cada vez máis interconectados, a nivel europeo e mundial, a través do apoio mutuo e a aprendizaxe compartida.

Estas iniciativas son pancas estratéxicas que poden conducir a unha transformación sistémica. A aspiración dos municipios activos é que estas experiencias positivas e os casos de boas prácticas convértanse na norma dun novo modelo de sistemas alimentarios territorializados en Europa, baseado na biodiversidade cultivada e en alimentos de calidade, saudables e saborosos.

VISIÓN E CAMIÑO CARA A SISTEMAS ALIMENTARIOS SOSTIBLES EN EUROPA

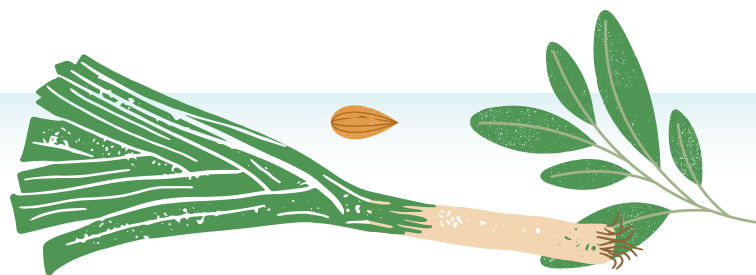
Cal é a nosa visión?

Para 2050, todos os municipios europeos contarán cunha política alimentaria que dea prioridade aos sistemas agroalimentarios baseados nas rexións urbanas, que proporcionen alimentos saudables e saborosos, baseados na biodiversidade cultivada e en sementes adaptadas ás condicións locais, utilizando os recursos naturais dentro dos límites do planeta, á vez que garanten medios de vida economicamente viables para as súas comunidades e os seus habitantes. Estas políticas serán un pilar fundamental dun sistema agroalimentario europeo xusto, resiliente e sostible no futuro, que fará que as cadeas de subministración e os patróns de consumo funcionen en beneficio do benestar das persoas.

Estas políticas estarán apoiadas e fomentadas por un marco legislativo, político e de financiamento a varios niveis, e basearanse nun enfoque baseado no dereito humano á alimentación.

Que sistemas poden apoiar a realización desta visión?

Esta visión pode apoiarse mediante a **xeneralización da agricultura ecolóxica e a produción orientada á agroecoloxía** como vías máis baseadas en evidencia para construír sistemas alimentarios sostibles e saudables, mitigar e adaptarse ás emerxencias mundiais e garantir a soberanía alimentaria e de sementes. [A agricultura ecolóxica representa actualmente máis do 10 % da superficie agrícola utilizada na Unión Europea e conta con máis de 419 000 produtores nos Estados membros.](#) A agroecoloxía ofrece un enfoque amplo e integrado, orientado aos procesos, xa que entrelaza as preocupacións ambientais e ecolóxicas coas dimensións sociais, culturais, políticas e económicas. Por esta razón, a agroecoloxía proporciona un marco adecuado e unha vía para a transformación sistémica.

Cal é o papel da biodiversidade cultivada nestes sistemas?

A biodiversidade cultivada estará no centro destes sistemas, con agricultores, conservadores de sementes, criadores e actores locais que xestionarán de forma dinámica variedades resistentes adaptadas a condicións específicas e apoiadas como bens públicos. Os municipios aproveitarán a súa proximidade aos cidadáns e a súa capacidade innovadora para integrar a biodiversidade cultivada na produción, a distribución e o consumo de alimentos, así como na planificación urbana.

O uso sostible da biodiversidade cultivada¹ abarca os seguintes elementos:

- a conservación e o uso sostible de variedades autóctonas e tradicionais;
- a selección e o cultivo de variedades e poboacións novas ou xa existentes de agricultores;
- o mejoramiento e a comercialización de cultivares resilientes como resultado do mejoramiento orgánico de plantas, un enfoque que crea agrobiodiversidad que evoluciona coas necesidades e requisitos da agricultura orgánica e agroecolóxica actual;
- préstase especial atención ás sementes resultantes de programas participativos (coa implicación directa dos agricultores e os actores da cadea de valor) e que contribúen aos sistemas de sementes de código aberto.

1. Actualmente utilízanse varios termos para referirse a cultivárelos destinados á alimentación e a agricultura (como recursos fitogenéticos para a alimentación e a agricultura, biodiversidade agrícola etc.) etc.), cada un con lixeiras (ou significativas) diferenzas. Apoiámos o uso do termo «biodiversidade cultivada», xa que se refire directamente ao que se cultiva, procésase e consómese. Isto inclúe variedades autóctonas e tradicionais, variedades e poboacións de agricultores, resultados da mellora participativa, poboacións cruzadas compostas e poboacións dinámicas, liñas puras robustas e variedades de polinización aberta procedentes da mellora vexetal ecolóxica, que están especialmente deseñadas para sistemas de produción ecolóxicos e agroecolóxicos (incluídos os materiais heteroxéneos ecolóxicos e as variedades ecolóxicas segundo o Regulamento da UE sobre a produción ecolóxica). Neste marco, propoñemos prestar especial atención a cultivárelos que se inscriben en sistemas de sementes de código aberto e non teñen restricións fisiolóxicas para a súa reprodución.

O CONTEXTO NO QUE DEBE DESENVOLVERSE ESTA VISIÓN

Considerando que

- se estima que o 75 % da cidadanía da UE vive en zonas urbana e prevese que esta proporción supere o 80 % en 2050;
- os sistemas agroalimentarios, tal e como se conciben actualmente, non poden satisfacer a demanda de alimentos das cidades e pobos dunha maneira social, ambiental e economicamente sostible;
- existe en toda Europa unha sólida base de experiencias e exemplos positivos de políticas alimentarias locais, pero carecen dunha estratexia global a varios niveis e dun enfoque sistemático coordinado;
- a biodiversidade cultivada segue estando marxinada nas axendas das políticas alimentarias municipais, a pesar do seu papel crucial na transformación dos sistemas alimentarios.

Nun contexto no que

- a UE reconece a importancia da agricultura ecolóxica para os sistemas alimentarios sostibles, estableceu un plan de acción integral en materia de agricultura ecolóxica e proporciona apoio financeiro no marco da PAC; os Estados membros poden definir medidas de aplicación para orientar o uso dos fondos da PAC co fin de apoiar explicitamente a biodiversidade cultivada;
- a política de cohesión da UE, o Fondo Europeo de Desenvolvemento Rexional e o Fondo de Cohesión poden apoiar iniciativas de desenvolvemento municipal sostible, incluídas as políticas alimentarias das rexións urbanas, para facer fronte aos retos económicos, ambientais, climáticos, demográficos e sociais.

A transición cara a sistemas agroalimentarios máis sostibles non pode realizarse sen os municipios.

- Os municipios poden aproveitar o seu poder adquisitivo e a súa proximidade aos cidadáns para contribuír de maneira significativa á transformación dos sistemas alimentarios desde a base;
- as políticas alimentarias locais deben integrar a dimensión territorial e cultural como compoñente fundamental do sistema agroalimentario, reconectando e vinculando as oportunidades e necesidades urbanas, periurbanas e rurais a través do enfoque da rexión urbana.

Por tanto, existe a oportunidade e a necesidade de:

- apoiar as iniciativas existentes dos municipios nas políticas alimentarias locais mediante un marco xurídico europeo, nacional e rexional propicio e fontes de financiamento adecuadas, incluíndo un vínculo entre as zonas urbanas e rurais no marco dunha rexión urbana;
- ampliar estas iniciativas en toda Europa e garantir que a transición agroecolóxica dos sistemas agroalimentarios sexa o elemento central das políticas alimentarias municipais;
- garantir que a biodiversidade cultivada sexa parte integrante de dichas políticas alimentarias.

CHAMADA Á ACCIÓN PARA OS MUNICIPIOS EUROPEOS

Estratexias municipais clave no marco de acción do MUFPP

En 2015, máis de 100 cidades asinaron o Pacto de Milán sobre Políticas Alimentarias Urbanas (MUFPP), unha declaración e unha ferramenta de traballo concreta para que as cidades integren os sistemas alimentarios na planificación urbana.

Desde entón, cidades de todo o mundo convertéronse cada vez máis en laboratorios para o desenvolvemento de políticas alimentarias integradas que abordan diferentes dimensións dos sistemas alimentarios, traballando en seis categorías identificadas no MUFPP.

As 32 accións estratéxicas concretas enumeradas no anexo do Manifesto de Granollers teñen por obxecto integrar a biodiversidade cultivada nas seis categorías do MUFPP cos seguintes obxectivos:

1. GOBERNANZA: estas accións buscan fortalecer as organizacións locais activas na xestión comunitaria e dinámica da biodiversidade cultivada, xerar alianzas e a participación de múltiples actores, así como fomentar a colaboración intermunicipal, intramunicipal e multinivel para unha gobernanza participativa xenuína.

Por exemplo, consellos alimentarios, mapa de actores locais, novos departamentos públicos e grupos de traballo, proxectos comúns con agricultores, marcos de seguimento de políticas.

2. DIETAS E NUTRICIÓN SOSTIBLES: estas accións teñen por obxecto sensibilizar e mobilizar a diferentes grupos destinatarios do municipio sobre a importancia dunha dieta rica en plantas, ecolóxica, biodiversa e adecuada desde o punto de vista xeográfico e cultural.

Por exemplo, campañas de sensibilización para a comunidade escolar, actividades de formación para a restauración colectiva, investigación e difusión das características nutricionais da biodiversidade cultivada.

3. EQUIDADE SOCIAL E ECONÓMICA: os municipios buscan promover a incorporación da biodiversidade cultivada nos proxectos alimentarios locais dentro da economía social e solidaria, e as accións vinculadas á realización do dereito á alimentación para todos.

Por exemplo, bancos de alimentos, obradoiros alimentarios, cocinas comunitarias, actividades de formación en gastronomía de importancia cultural.

4. PRODUCCIÓN DE ALIMENTOS: estas accións teñen como obxectivo fortalecer os sistemas formais e informais de sementes para impulsar a produción e o cultivo de sementes orgánicas locais e descentralizadas.

Por exemplo: programas de agricultura urbana; bancos comunitarios de sementes, bibliotecas de sementes e redes de agricultores; recuperación e ensaio de variedades locais e tradicionais; apoio á mellora xenética ecolóxica; distribución de sementes e plántulas ecolóxicas.

5. SUBMINISTRACIÓN E DISTRIBUCIÓN DE ALIMENTOS: estas accións teñen por obxecto integrar a biodiversidade cultivada en toda a cadea alimentaria local, apoiando o espírito empresarial e creando marcos que dean visibilidade aos produtos resultantes de métodos de produción e transformación respectuosos.

Por exemplo, contratación pública sostible de alimentos, incubadoras locais, cadeas de valor locais curtas, etiquetas para a biodiversidade, procesamento artesanal e suave de alimentos.

6. DESPERDICIO DE ALIMENTOS: as accións desta categoría teñen por obxecto apoiar os enfoques de economía circular nas iniciativas de produción, transformación e venda polo miúdo que dan prioridade ao uso de variedades e poboacións locais e tradicionais, derivadas de sistemas de mellora xenética ecolóxicos, participativos ou de código aberto, como medio para fomentar a súa proliferación horizontal.

Por exemplo, proxectos de recolección, sitios locais de compostaxe, integración de excedentes de produción nas cadeas locais.

Fortalecemento da folla de roteiro municipal mediante accións a varios niveis

Para apoiar a folla de roteiro definido polos municipios no MUFPP e o Manifesto de Granollers, necesitanse varias medidas lexislativas, políticas e financeiras a diferentes niveis para crear condicións propicias a longo prazo nas diferentes dimensións do sistema alimentario.

A nivel da Unión Europea, os responsables políticos deberían:

1. Facer que «a contratación pública sostible de alimentos»² sexa parte integrante da próxima revisión da Directiva sobre contratación pública, con criterios mínimos obrigatorios para os alimentos ecolóxicos e xustos, e con puntuacións adicionais para as prácticas agroecolóxicas, como o uso da biodiversidade cultivada, máis aló dos criterios mínimos de esixencia ecolóxica;
2. Reforzar o apoio ás políticas alimentarias e á biodiversidade cultivada nos fondos europeos de desenvolvemento rexional e cohesión social para os municipios.
3. Aumentar o apoio á agricultura ecolóxica na PAC, no marco da condicionalidade social, garantindo que o orzamento destinado á agricultura ecolóxica e a biodiversidade cultivada mantéñase nos plans estratéxicos da PAC a nivel nacional.
4. Garantir que a futura normativa da UE sobre a produción e comercialización de material vexetal reprodutivo (MVR) facilite efectivamente a integración da biodiversidade cultivada nos sistemas agroalimentarios locais.
5. Integrar na Axenda Urbana para a UE a biodiversidade cultivada e a transición agroecolóxica como prioridade para os sistemas alimentarios sostibles.
6. Establecer un marco común que permita aos Estados membros recoñecer e salvagardar a biodiversidade cultivada como compoñente esencial do dereito á alimentación.
7. Incluír as políticas alimentarias locais e a transformación agroalimentaria agroecolóxica nas axendas europeas de investigación e, garantindo unha maior presenza das entidades locais e as redes municipais nas plataformas europeas de innovación.

A nivel nacional, os responsables políticos poden:

1. Analizar a demanda e a oferta de sementes ecolóxicas e aplicar estratexias para lograr o uso exclusivo de sementes ecolóxicas na agricultura ecolóxica para 2036.
2. Desenvolver plans de acción nacionais, con mecanismos de financiamento adecuados para os municipios e a sociedade civil, en consonancia co Plan de Acción Mundial da FAO sobre os Recursos Fitogenéticos para a Alimentación e a Agricultura.
3. Establecer un programa nacional de apoio para que as autoridades rexionais e locais poidan fomentar a contratación pública sostible e integrar criterios de contratación pública sostible (mínimo de alimentos ecolóxicos e biodiversos) nas licitacións de contratación pública de alimentos.
4. Incluír o apoio á biodiversidade cultivada e os coñecementos culturais relacionados nas estratexias nacionais sobre alimentación e clima e nos plans de transición ecolóxica xusta.
5. Aplicar sistemas de etiquetaxe exhaustivos que permitan clasificar os produtos alimenticios en función de múltiples criterios, como os métodos de produción recoñecidos (por exemplo, ecolóxicos), o lugar de orixe, a estacionalidade e as técnicas de cría utilizadas.

A nivel rexional e provincial, as autoridades poden apoiar a transición mediante:

1. Integrar os alimentos ecolóxicos e de produción local e as sementes locais nas súas licitacións de adquisición de alimentos, e garantir unha remuneración xusta aos agricultores e os traballadores agrícolas.
2. Avaliando en que medida a biodiversidade cultivada está actualmente integrada nos sistemas alimentarios, e aplicando catálogos rexionais de variedades locais como ferramentas para promover e salvagardar esta diversidade.
3. Poñer en marcha programas rexionais de financiamento para apoiar o emprendemento na biodiversidade cultivada, o material reprodutivo vexetal ecolóxico e o fitomejoramento, en particular entre as pequenas e medianas empresas.
4. Desenvolver marcos normativos que dean prioridade aos proxectos relacionados coa biodiversidade cultivada no marco de iniciativas locais, como os parques agrarios e os espazos de ensaio.
5. Facilitar programas de transferencia de coñecementos e de desenvolvemento de capacidades para o persoal municipal e os responsables das políticas alimentarias sobre a xestión dinámica e a promoción da biodiversidade cultivada.

2. https://foodpolicycoalition.eu/wp-content/uploads/2023/05/EN_Manifesto-for-establishing-Minimum-Standards-for-Public-Canteens-across-the-EU.pdf

O CAMIÑO PARA SEGUIR DESDE GRANOLLERS

Este Manifesto é un chamamento á acción das autoridades locais a todos os niveis da toma de decisións públicas para a aplicación de políticas alimentarias integradas que aborden a biodiversidade cultivada e a transformación dos sistemas alimentarios orientados á agroecoloxía e promovan sinerxias tanto dentro dos niveis institucionais como entre eles e as comunidades locais. Propón unha nova narrativa que reposiciona a biodiversidade cultivada como un ben común e unha ferramenta estratéxica para a resiliencia dos sistemas alimentarios e o benestar dos cidadáns.

Todos os esforzos a todos os niveis deben aliñarse coas directrices dos acordos multilaterais, como o dereito universal á alimentación, o Tratado Internacional sobre os Recursos Fitogenéticos para a Alimentación e a Agricultura (ITPGRFA) da FAO, a Declaración das Nacións Unidas sobre os Dereitos dos Campesiños e outras Persoas que Traballan nas Zonas Rurais (UNDROP) e as estratexias da UE.

A nivel europeo e nacional, instase os responsables políticos a traducir estes compromisos internacionais e da UE en estratexias operativas, programas de conservación e instrumentos normativos e financeiros destinados a protexer e mellorar a biodiversidade agrícola.

Os municipios, as autoridades locais, as redes municipais e as comunidades desempeñan un papel crucial na promoción da biodiversidade cultivada nos sistemas agroalimentarios sostibles, grazas á súa proximidade aos cidadáns, o seu profundo coñecemento do territorio e a súa capacidade para activar procesos participativos. Son actores políticos innovadores capaces de configurar un pacto alimentario sostible entre a natureza e a sociedade.

Xuntos podemos converternos nunha forza motriz da transformación dos sistemas alimentarios en Europa, baseada na resiliencia e a soberanía. Isto fará de Europa un espazo único de benestar e riqueza compartida

ANEXO. ACCIÓNSTRATÉGICAS PARA AS AUTORIDADES LOCAIS

As seguintes propostas recompiláronse durante os talleres específicos celebrados no Foro «*Liberemos a Diversidade*» en 2022 e 2023, así como do grupo de traballo sobre o tema convocado no marco da Rede de Municipios pola Agroecoloxía. Achegáronse contribucións adicionais durante a reunión *I LiveSeeding Cities Meeting* celebrada en Milán (Italia) o 17 de setembro de 2024, así como polos membros do Comité Directivo do I Simposio Europeo «Fomentar a biodiversidade cultivada a través das políticas alimentarias locais» e as cidades participantes no seminario web europeo «Fomentar a biodiversidade cultivada a través das políticas alimentarias locais», organizado co MUFPP o 27 de xaneiro de 2025 1.

As últimas propostas integráronse no [1º Simposio Europeo «Fomentar a biodiversidade cultivada a través das políticas alimentarias locais»](#).

GOBERNANZA

1. Integrar a biodiversidade cultivada e os sistemas locais de sementes como eixo fundamental nas estratexias alimentarias e nos órganos de gobernanza participativa alimentaria local, como os Consellos Alimentarios, incorporando a todos os actores activos no tema e en temas relacionados, tanto de maneira específica como transversal.
2. Elaboración dun mapeo dos actores locais involucrados na xestión dinámica da biodiversidade cultivada, especialmente na cadea alimentaria, identificando tamén a aqueles que poderían colaborar potencialmente.
3. Deseño e execución de programas de formación para o persoal municipal e as empresas asociadas ás administracións locais, centrados na biodiversidade cultivada e os sistemas locais de sementes.
4. Crear e manter un espazo virtual de referencia común que sirva de centro de recursos para as autoridades locais que desexen iniciar accións relacionadas coa xestión da biodiversidade cultivada local e necesiten acceder a información.
5. Creación e participación activa nun grupo de traballo intramunicipal para deseñar políticas financiadas a longo prazo que integren a biodiversidade cultivada e a produción local de sementes en diferentes accións para promover sistemas alimentarios orgánicos e orientados á agroecoloxía levadas a cabo polo municipio.
6. Creación de grupos de traballo intermunicipais, especialmente entre municipios grandes e rurais, e foros multinivel (incluídas colaboracións rexionais e transfronteirizas), para xerar propostas, analizar boas prácticas e avaliar políticas alimentarias que impulsen a biodiversidade cultivada desde unha perspectiva de rexión urbana.
7. Crear espazos urbanos permanentes para barrios alimentarios, como ferramenta pública para xerar espazos de encontro, alianzas, formación e goce que sitúen no centro a alimentación sostible e biodiversa para toda a poboación, permitindo unha maior interacción entre os agricultores locais, os actores socioculturais e os cidadáns, así como o mantemento dos vínculos entre o medio rural e o urbano.
8. Establecer alianzas con agricultores locais, criadores, produtores de sementes e organizacións activas na xestión dinámica da biodiversidade cultivada para desenvolver proxectos conxuntos que permitan incorporar elementos relacionados no sistema agroalimentario.
9. Desenvolvemento e execución dun marco para a implementación, o seguimento, a avaliación e a rendición de contas das políticas alimentarias locais para promover a biodiversidade cultivada nos sistemas locais.

DIETAS SOSTIBLES E NUTRICIÓN

1. Poñer en marcha actividades de sensibilización e proxectos educativos desenvolvidos coas comunidades locais, incluídos os grupos de poboación vulnerables, para promover os beneficios e o goce dunha alimentación fresca, local, estacional, biodiversa, ecolóxica e rica en vexetais, destacando as receitas culturalmente significativas e as diferenzas cos alimentos convencionais e ultraprocesados.
2. Impartir formación aos axentes locais que participan na elaboración de alimentos, en particular os que se dedican á restauración colectiva (como cociñeiros e persoal de cociña de escolas, hospitais, residencias de anciáns, comedores de empresas, institucións públicas e grandes eventos), laboratorios de elaboración de alimentos artesanais e de baixa transformación e cociñas comunitarias, centrándose en dietas e é e ecolóxicas baseadas na biodiversidade cultivada, as técnicas de elaboración artesanais e de baixa transformación e as receitas culturalmente significativas e novas.
3. Desenvolver proxectos que aborden as características nutricionais da biodiversidade cultivada, especialmente as variedades autóctonas e tradicionais, e que fagan visibles os resultados á poboación, co obxectivo de sensibilizar sobre as súas características positivas.

EQUIDADE SOCIAL E ECONÓMICA

1. Apoiar proxectos locais de economía orgánica, social e solidaria que integren a biodiversidade cultivada e a selección e produción de sementes locais na cadea alimentaria, como iniciativas de agricultura apoiada pola comunidade, cooperativas de agricultores e/o tendas e mercados de consumidores e cooperativas de procesadores.
2. Facilitar a incorporación de provedores locais ecolóxicos e de biodiversidade nas accións de dereito á alimentación desenvolvidas, como os bancos de alimentos ou os sistemas de cupóns alimentarios.
3. Proporcionar recursos adecuados (especialmente formación, terras e sementes) para a produción de cultivos culturalmente relevantes para as comunidades migrantes.
4. Promover a gastronomía local vinculada aos produtos orgánicos locais e aos recursos de biodiversidade cultivados en propostas destinadas ao turismo responsable.

PRODUCCIÓN DE ALIMENTOS

1. Mellorar o acceso a materiais adecuados mediante a produción e a subministración, a través de estruturas municipais ou de asociacións específicas, de sementes e plántulas ecolóxicas, especialmente de variedades e poboacións locais, tradicionais, resultantes da obtención ecolóxica, participativa e/o descentralizada, ou vinculadas a sistemas de código aberto, aos agricultores locais e aos programas de agricultura urbana, como os hortos comunitarios e escolares.
2. Fortalecer os sistemas locais de sementes baseados na comunidade apoiando o desenvolvemento de bancos comunitarios de sementes, bibliotecas de sementes e redes de agricultores para sementes orgánicas conservadas nas explotacións, así como apoiando a creación de pequenas e medianas empresas de sementes orgánicas e de mellora xenética, con especial énfase na produción de plántulas.
3. Implementar e apoiar o aumento da dispoñibilidade da diversidade para os sistemas de produción ecolóxicos ou orientados á agroecoloxía mediante accións de melloramento xenético: recuperación e ensaio de variedades locais e tradicionais na rexión urbana, programas de implementación e/o apoio ao melloramento xenético ecolóxico, participativo e/o descentralizado cunha forte integración cidadá.
4. Ofrecer actividades de formación e sensibilización sobre os beneficios e as prácticas relacionadas coa biodiversidade cultivada na produción ecolóxica, dirixidas aos novos agricultores para fomentar a próxima xeración de produtores conscientes da biodiversidade, así como ao persoal técnico e de coordinación da produción agrícola, como as asociacións e sindicatos de agricultores.
5. Implementar hortos comunitarios e escolares ecolóxicos en espazos urbanos, con recursos adecuados (incluída a formación e as sementes), para a produción de alimentos diversos, saudables e sostibles por parte dos cidadáns.
6. Priorizar o acceso á terra nos bancos de terreos municipais para proxectos ecolóxicos que integren a biodiversidade cultivada e a produción local de sementes, garantindo espazo para iniciativas centradas na biodiversidade.
7. Crear hortos e arboretos ecolóxicos e biodiversos en zonas axardinadas, como parques e xardíns urbanos, para promover e mostrar a diversidade vexetal local.

SUBMINISTRACIÓN E DISTRIBUCIÓN DE ALIMENTOS

1. Promover a integración dos provedores locais de produtos orgánicos de biodiversidade cultivada nas estratexias e programas municipais de adquisición pública de alimentos, con criterios de participación adecuados e normas mínimas máis estritas para garantir comidas saudables e sostíbles.
2. Apoiar a introdución de variedades e poboacións tradicionais, así como das adaptadas resultantes da cría ecolóxica, a cría participativa ou os sistemas de código aberto, en toda a cadea de valor alimentaria local, incluída a transformación de alimentos e a rede retalista.
3. Establecer incubadoras, espazos de ensaio agroalimentario e centros locais de distribución de alimentos para apoiar as iniciativas agroalimentarias a pequena escala orientadas á agricultura ecolóxica e a agroecoloxía. Débese dar prioridade aos proxectos vinculados á comunidade e a aqueles que promoven a xestión ecolóxica da biodiversidade cultivada na produción, a transformación (con especial atención ás técnicas suaves) e/o a distribución, facendo fincapé no envasado e o transporte sostíbles.
4. Levar a cabo campañas de sensibilización e actividades de difusión sobre a importancia dos pequenos agricultores e os sistemas locais de sementes e promover os produtos da biodiversidade cultivada (incluídos os que forman parte do patrimonio cultural), especialmente no ámbito escolar, a restauración colectiva e os pequenos comercios retalistas.
5. Crear etiquetas, e harmonizalas coas xa existentes, que destaquen a biodiversidade cultivada como parte dos sistemas agroalimentarios locais ao longo de toda a cadea alimentaria.
6. Desenvolver marcos normativos adaptados á transformación artesanal e suave de alimentos, especialmente deseñados para iniciativas a pequena escala que traballan coa biodiversidade cultivada.

DESPERDICIO DE ALIMENTOS

1. Activar iniciativas de recolección como actividade de construción de comunidade vinculada a proxectos específicos de biodiversidade cultivada e/o produción de sementes locais dentro de sistemas orgánicos e orientados á agroecoloxía, en coordinación con programas de dereito á alimentación e inclusión sociolaboral, para reducir a perda e o desperdicio de alimentos
2. Apoiar a compostaxe local e comunitaria e o acceso á auga nas granxas e hortos orgánicos e orientados á agroecoloxía que dan prioridade á produción de biodiversidade cultivada e/o sementes adaptadas localmente.
3. Proporcionar incentivos económicos ás pequenas empresas locais que integren os excedentes de produtos alimenticios derivados da biodiversidade cultivada de forma ecolóxica e engádanlles valor.

